

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
SAMPULI YA MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI**

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1:40

MAJIBU

Mwaka: 2024

Maelekezo

1. Karatasi hii ina Sehemu A, B, na C zenye jumla ya maswali **sita (6)**.
2. Jibu maswali yote kwenye nafasi ulizopewa.
3. Sehemu A na Sehemu B zina alama **ishirini (20)** kila moja, na Sehemu C ina alama **kumi (10)**.
4. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu yenye wino wa **bluu** au **mweusi**.
5. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** kuletwa ndani ya chumba cha mtihani.
6. Andika **Namba yako ya Mtihani, Jina la Shule, Mkoa, na Wilaya** katika kila ukurasa sehemu ya juu upande wa kulia

KWA MATUMIZI YA MTIHANI TU		
NAMBA YA SWALI	ALAMA	SAHIHI YA MTIHANI
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
JUMLA		
SAHIHI YA MHAKIKI		

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

1. Sikiliza kwa makini hadithi utakayosomewa na msimamizi, kisha jibu kipengele cha (i) – (v), kwa kuchagua herufi ya jibu sahihi na kuandika katika kisanduku.

(i) Kwa nini mfalme alikuwa anavaa kilemba kinachofunika kichwa na masikio?

A Alikuwa na masikio kama ya punda.

B Alikuwa na nywele ndefu zenye mvi.

C Alikuwa na kichwa kama cha punda.

D Alikuwa na kipara kama ngoma.

E Alikuwa na kichwa kidogo kama mpira.

Jibu Sahihi: A. Alikuwa na masikio kama ya punda.

Sababu: Hadithi inaeleza kuwa mfalme alificha masikio yake ya punda kwa vile alikuwa na mashaka na jinsi watu wangemchukulia.

(ii) Kinyozi aliyemnyoa mfalme alikuwa anaitwa nani?

A Nguvumali

B Askari

C Punda

D Roporopo

E Hekaheka

Jibu Sahihi: A. Nguvumali

Sababu: Hadithi inataja wazi kuwa kinyozi aliyepewa jukumu la kumnyoa mfalme alikuwa Nguvumali.

(iii) Mfalme alimwambia nini kinyozi kabla ya kuanza kumnyoa?

A Asicheke wala kusema atakachoona.

B Acheke ila asiseme atakachoona.

C Atangaze atakachoona.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

D Atakachoona aseme kwa watu.

E Atakachoona asisema popote.

Jibu Sahihi: A. Asicheke wala kusema atakachoona.

Sababu: Mfalme alitoa maagizo haya kwa kuwa alitaka siri yake isifahamike wakati wa unyoya.

(iv) Kipi kilisababisha siri ya mfalme Nguvumali kufahamika kijijini?

A Sauti kutoka katika mti

B Mfalme mwenyewe alitoa siri

C Wanakijiji wa hekaheka

D Upepo mkali

E Dunia kutokuwa na siri

Jibu Sahihi: A. Sauti kutoka katika mti

Sababu: Hadithi inasema kuwa mlilo kutoka kwenye mti ulifichua siri ya mfalme kwa wanakijiji.

(v) Mfalme alifanya nini baada ya wanakijiji kujua kuwa ana masikio kama ya punda?

A Aliwaadhibu askari wake

B Alimfunga kinyozi wake

C Aliamua kuvua kilemba

D Alimuua kinyozi wake

E Alisikitika sana

Jibu Sahihi: C. Aliamua kuvua kilemba

Sababu: Baada ya siri yake kufahamika, mfalme aliona hakuna budi ila kuondoa kilemba chake.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

2. Katika kipengele cha (i) - (x), chagua jibu sahihi kisha andika herufi yake katika kisanduku ulichopewa.

(i) Kitendawili kipi kati ya vifuatavyo kinateguliwa na picha ifuatayo (PAKA)?

A Ana miguu kama msumeno.

B Hujihami bila silaha.

C Ana mdomo lakini anauma kwa mkia.

D Mama hana miguu lakini mtoto anayo.

E Rafiki yangu mpole lakini adui wanamhara.

Jibu Sahihi: C. Ana mdomo lakini anauma kwa mkia.

Sababu: Paka huchukua hatua ya kuuma kwa mkia wake, jambo linalofaa na kitendawili hicho.

(ii) “Wanakijiji wa Kilolo hufanya kazi kwa kushirikiana.” Ni methali ipi kati ya zifuatazo inaweza kutumika kuwashauri wanakijiji hao kuendelea na ushirikiano?

A Dhahabu hupewa aliyeshinda.

B Umoja ni nguvu, utengano ni udhaifu.

C Damu nzito kuliko maji.

D Lakuvunda halina ubani.

E Haraka haraka haina Baraka.

Jibu Sahihi: B. Umoja ni nguvu, utengano ni udhaifu.

Sababu: Methali hii inahimiza ushirikiano kama faida na kutenga utengano kama udhaifu.

(iii) Kitendawili kipi kati ya vifuatavyo kinateguliwa na kiumbe aliyeko kwenye picha ifuatayo (KOB)?

A Kila niendapo hunifuata.

B Anajenga ingawa hana mikono.

C Hana adabu wala staha kwa watu.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

D Bibi yangu hutembea na nyumba yake.

E Daima hunifuata nyuma, nikimfuata hukimbia.

Jibu Sahihi: D. Bibi yangu hutembea na nyumba yake.

Sababu: Kiuwe kobe ana nyumba yake anayobeba, jambo linalofaa kitendawili.

(iv) “Mwanafunzi amechelewa darasani.” Sentensi ipi inakanusha sentensi hiyo?

A Mwanafunzi hatachelewa darasani.

B Mwanafunzi hajachelewa darasani.

C Mwanafunzi hachelewi darasani.

D Mwanafunzi huwa hachelewi darasani.

E Mwanafunzi hakuchelewa darasani.

Jibu Sahihi: B. Mwanafunzi hajachelewa darasani.

Sababu: Sentensi hii ni kikanushi cha "amechelewa", ikimaanisha hakuchelewa.

(v) “Wao wanapenda kucheza mpira”. Sentensi hiyo inaonesha nafsi gani kati ya zifuatazo?

Jibu Sahihi: A. Nafsi ya tatu wingi

Sababu: "Wao" ni kielezi cha nafsi ya tatu wingi.

(vi) Soma mazungumzo yafuatayo kisha jibu swali linalofuata:

Tumbo: Kadiri unavyoendelea kuishi hapa ninaanza kukuchoka.

Legelege: Ninaona hutaki kusema kwa uwazi. Unataka niondoke?

Methali ipi kati ya zifuatazo inahusiana na kauli iliyotolewa na Legelege?

A Umdhaniaye ndiye kumbe siye.

B Akufukuzaye hakwambii toka.

C Mtaka yote kwa pupa hukosa yote.

D Chanda chema huvikwa pete.

E Akupigaye shavu moja mgeuzie la pili.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

Jibu Sahihi: C. Mtaka yote kwa pupa hukosa yote.

Sababu: Methali hii inafaa kwa kauli ya Legelege kwani inaonyesha kwamba kusubiri kila kitu kwa matumaini hakuleti matokeo.

(vii) “Watoto watukutu hufitiniana.” Kauli gani ya matendo inayojidhihirisha katika sentensi hiyo?

A Kutendwa

B Kutendana

C Kutendea

D Kutenda

E Kutendeka

Jibu Sahihi: B. Kutendana

Sababu: "Kutendana" inaonyesha matendo ya ushirikiano kati ya watoto.

(viii) Mwalimu alituambia, “Ingieni darasani.” Kauli taarifa ya sentensi hii ni ipi kati ya zifuatazo?

A Mwalimu aliwaambia tuingie darasani.

B Mwalimu alisema mmeingia darasani.

C Alituambia mwalimu tuingie darasani.

D Mwalimu alituambia kuwa tuingie darasani.

E Mwalimu aliwaambia kuwa waingie darasani.

Jibu Sahihi: A. Mwalimu aliwaambia tuingie darasani.

Sababu: Kauli hii ni amri ya moja kwa moja, hivyo A inafaa zaidi.

(ix) Chunguza jedwali lifuatalo, kisha uchague neno la Kiswahili linalopatikana katika jedwali hilo.

V Z W G U

P R D H F

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

K U K U J

B S V T N

H G I Z M

A Bata

B Kuku

C Meza

D Kiti

E Giza

Jibu Sahihi: B. Kuku

Sababu: Maneno "K-U-K-U" yanaonekana mlalo katika jedwali.

(x) Sokomoko alitaka kununua samaki lakini alisahau kutembea na pesa. Kauli ipi inaeleza hali hiyo?

A Sokomoko angesahau pesa angenunua samaki.

B Sokomoko asingesahau pesa angenunua samaki.

C Sokomoko angelisahau pesa asingelinunua samaki.

D Sokomoko asingelisahau pesa asingelinunua samaki.

E Sokomoko angelisahau pesa angelinunua samaki.

Jibu Sahihi: B. Sokomoko asingesahau pesa angenunua samaki.

Sababu: Hii inaonyesha wazi kwamba kutozingatia pesa ndiko kulikosababisha kutoweza kununua samaki.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

3. Oanisha maana ya aina za maneno zilizopo Orodha A na aina za maneno kutoka Orodha B, kwa kuandika herufi ya jibu sahihi katika nafasi ya majibu.

(i) Hutoa taarifa zaidi kuhusu kitenzi na kivumishi.

Jibu Sahihi: E. Kielezi

Sababu: Kielezi kinatoa taarifa zaidi kuhusu kitendo (kitenzi) au kivumishi, kikiwa kinafafanua au kubaini jinsi, wapi, lini kitendo kinafanyika.

(ii) Husimama peke yake na kutoa taarifa iliyokamilika.

Jibu Sahihi: F. Kitenzi

Sababu: Kitenzi ni neno linaloonesha kitendo au hali, na kinaweza kuhimiliwa pekee kutimiza maana kamili katika sentensi.

(iii) Hufanya kazi ya kuhusisha maneno katika tungo au sentensi.

Jibu Sahihi: B. Kiunganishi

Sababu: Kiunganishi kinatumika kuunganisha maneno, sehemu za sentensi au sentensi nzima ili kutoa maana kamili.

(iv) Hutoa taarifa za nyongeza kuhusu nomino au kiwakilishi.

Jibu Sahihi: G. Kivumishi

Sababu: Kivumishi kinatoa taarifa ya nyongeza au kuelezea nomino au kiwakilishi, kama rangi, hali, ukubwa, au sifa nyingine.

(v) Huonesha hisia za watu kama vile mshangao, huzuni, huruma, hasira na furaha.

Jibu Sahihi: D. Kihisishi

Sababu: Kihisishi ni neno linaloonyesha hisia au msukumo wa mtu, kama mshangao, huzuni, hasira au furaha.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

4. Taja visawe vya maneno yafuatayo kwa kuandika jibu katika nafasi iliyoachwa wazi.

(i) Pasua

Jibu Sahihi: Kusambaza au kugawanya kwa kipande.

Sababu: “Pasua” ni kitenzi kinachoashiria kitendo cha kugawanya kitu.

(ii) Idhini

Jibu Sahihi: Uruhusi au kibali cha kufanya jambo fulani.

Sababu: “Idhini” ni nomino inayomaanisha kibali cha kisheria au kwa maadili.

(iii) Mtoto

Jibu Sahihi: Kijana au binadamu mdogo.

Sababu: “Mtoto” ni nomino inayoashiria umri mdogo wa binadamu.

(iv) Bibi

Jibu Sahihi: Mwanamke mkubwa au mzee wa kike.

Sababu: “Bibi” ni nomino, inahusiana na heshima kwa mwanamke mzee.

(v) Kanuni

Jibu Sahihi: Sheria, mchakato au kanuni ya kufuata.

Sababu: “Kanuni” ni nomino inayohusiana na mchakato au mfumo wa sheria au maadili.

5. Soma kwa makini shairi lifuatalo kisha jibu maswali katika kipengele cha (i) - (v) kwa kuandika jibu sahihi katika nafasi iliyoachwa wazi.

(i) Katika shairi ulilosoma, mshairi anasisitiza jambo gani kwa binti yake?

Jibu Sahihi: Mshairi anasisitiza binti yake kuwa makini na tamaa, kuepuka ubinafsi, maradhi, na tabia zisizo nzuri.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

Sababu: Shairi linatoa mwongozo wa maisha kwa binti, likiashiria hatari za tamaa na tabia zisizo za heshima.

(ii) Binti anaweza kupata madhara gani endapo ataendekeza tabia zilizotajwa kwenye ubeti wa pili?

Jibu Sahihi: Madhara ni maradhi, ukahaba, kupoteza mali, na majuto ya baadaye.

Sababu: Shairi linatilia mkazo kuwa kufanya dhambi au tamaa huleta matokeo mabaya.

(iii) Mshairi anampa kijana wa kiume tahadhari gani katika ubeti wa tatu?

Jibu Sahihi: Anamwonya kijana kuepuka tamaa ya haramu na bangi ili kuepuka madhara ya kiafya na kisheria.

Sababu: Shairi linatumia mfano wa kijana wa kiume kutoa tahadhari kwa vijana wa kiume kuhusiana na tabia hatari.

(iv) Mshairi anamaanisha nini anaposema “msijisweke motoni”?

Jibu Sahihi: Anamaanisha kuepuka hatari au dhambi ili kutoingia matatizoni, au kuepuka madhara makubwa maishani.

Sababu: Hii ni methali inayohimiza tahadhari na kujiepusha na hali hatari.

(v) Mshairi anatoa ujumbe gani katika shairi ulilosoma?

Jibu Sahihi: Ujumbe ni kwamba watu wahakikishe wanaishi kwa hekima, kuepuka tamaa, kuheshimu sheria, na kusaidiana katika familia na jamii.

Sababu: Shairi linafundisha maadili na hekima za maisha, likiashiria kuwa tamaa na tabia mbaya huleta majuto na madhara.

6. Mwandikie Mwalimu Janeth Matesha kadi ya mwaliko wa kuhudhuria tafrija ya kumpongeza dada yako Eliza aliyehitimu masomo ya chuo kikuu. Familia yenu ni ya Bwana na Bibi John Samweli. Tafrija hiyo itafanyika tarehe 22/11/2024 kwenye Bwalo la Polisi, Lushoto, kuanzia saa 7:00 mchana hadi saa 12:00 jioni.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

Jibu Sahihi (Kadi ya Mwaliko):

Bwana na Bibi John Samweli wapo radhi kukualika kuhudhuria tafrija ya kumpongeza dada yetu Eliza kwa kuhitimu masomo yake ya chuo kikuu. Tafrija itafanyika tarehe 22/11/2024 kwenye Bwalo la Polisi, Lushoto, kuanzia saa 7:00 mchana hadi saa 12:00 jioni. Tafadhali jiunge nasi kusherehekea tukio hili la furaha.

Sababu: Kadi hii ina taarifa zote muhimu: ni nani anaalika, ni tukio gani, lini litafanyika, wapi na muda wake. Imetumwa kwa heshima na kwa uwazi.